

Wędrowka przez Biblię

Broszura wydawany przez
„Impuls” TWR Polska

nr **49**

od **21.10.2019**
do **20.03.2020**

Słucham, więc jestem.

Wspólnota wierzących to żywy organizm. Potrzebuje troski, karmienia, budowania.

O tym będziemy mówić, przypatrując się judzkim repatriantom, odbudowującym świątynię jerozolimską za dni Ezdrasza i Nehemiasza. O budowaniu wspólnoty wiele dowiemy się też z listów apostoła Pawła do Koryntian.

Pół wieku przed przyjściem Chrystusa ogromną rolę w duchowym odrodzeniu narodu wybranego odegrało Boże Słowo, dzięki Ezdraszowi czytane i słuchane przez całe rodziny, cały lud. Słowo Boże było też podstawą rozwoju Kościoła w pierwszym wieku jego istnienia, o czym dowiemy się dzięki lekturze listów apostoła narodów.

Tak jest i dzisiaj. Tylko wytrwałe, uważne słuchanie Słowa żywego Boga przynosi życie, rozwój, dojrzewanie w wierze. Słowo zawarte jest także w biblijnej poezji, w fascynujących Psalmach. Słuchajmy więc uważnie, a żyć będziemy.

Księga Ezdrasza

Autor

Autorem Księgi Ezdrasza jest najprawdopodobniej ten sam natchniony autor, który napisał Księgi Kronik, a także Księgę Nehemiasza.

W pierwotnym tekście hebrajskim Księga Ezdrasza i Nehemiasza stanowiły jedną całość. Dzieło to powstało najprawdopodobniej pod koniec IV w. przed Chrystusem. Księgi Ezdrasza i Nehemiasza opierają się na oryginalnych dokumentach hebrajskich, w tym na pamiątkach Ezdrasza i Nehemiasza, głównych bohaterów tych dwóch historycznych ksiąg Starego Testamentu.

Ezdrasz był potomkiem kapłana Chilkiasa, który za czasów panowania króla Jozjasza odnalazł zwoje z zapisanym na nich Prawem Mojżeszowym. Jak wiemy z relacji Ksiąg Kronik, odkrycie na nowo Bożego Prawa rozpoczęło duchowe przebudzenie w Królestwie Judzkim, za panowania Jozjasza. W siódmym rozdziale Księgi Ezdrasza zamieszczony jest rodowód Ezdrasza, biegnący poprzez Chilkiasa, Sadoka, Eleazara, aż do Aarona. Przodkowie Ezdrasza pełnili więc funkcje arcykapłanów. Ezdrasz nie mógł kontynuować tej służby, bo świątynia jerozolimska została zniszczona, a lud izraelski znajdował się w niewoli. Ezdrasz studiował jednak Prawo Boże. Czytamy o nim, że był „*uczonym, biegłym w Prawie Mojżeszowym, które nadał Pan, Bóg izraelski.*” (Księga Ezdrasza 7, 6)

Ezdrasz studiował Boże Słowo i dzięki temu stał się, po powrocie z niewoli babilońskiej do Jerozolimy, przywódcą duchowego przebudzenia wśród ludu Bożego. Był założycielem pierwszej synagogi, prekursorem spotkań biblijnych, spotkań poświęconych studiowaniu Bożego Słowa. Dzisiaj, gdy przekonujemy się, że prawdziwe duchowe ożywienie ma miejsce tylko tam, gdzie odkry-

wa się prawdy Bożego Słowa, możemy z wdzięcznością myśleć o Ezdraszu, człowieku, który kochał Bożą Księgę i miłość do Słów Boga zaszczerpił też innym.

Temat

Możemy powiedzieć, że tematem przewodnim Księgi Ezdrasza jest Słowo Boże. Dziesięciokrotnie w tej krótkiej historycznej księdze podkreślone jest wielkie znaczenie Bożego Słowa. Z Księgi Ezdrasza wypływa nauka, że Słowo Boże odgrywa decydującą rolę we wszystkich dziedzinach życia ludu Bożego: w sferze religijnej, społecznej, ekonomicznej i politycznej.

Kluczowym stwierdzeniem Księgi Ezdrasza są słowa zapisane w czwartym wierszu dziewiątego rozdziału:

„...Przerazili się słowami Boga, Pana Izraela.”

Te słowa mówią nam wiele o zasadniczym przesłaniu całej księgi.

Przebywanie w niewoli babilońskiej nie doprowadziło ludu izraelskiego do upamiętania. Gdy Ezdrasz zakończył odczytywanie Bożego Prawa, a król perski Cyrus wydał dekret zezwalający Izraelitom na powrót do Jerozolimy, tylko około pięćdziesięciu tysięcy Żydów powróciło do Judei, a w tej liczbie większość stanowili kapłani, lewici i biedota.

Księga Ezdrasza podejmuje opowieść o dziejach ludu izraelskiego w miejscu, w którym zakończyły ją Księgi Kronik. Po upadku Jerozolimy lud judzki na okres siedemdziesięciu lat został uprowadzony do niewoli babilońskiej. Wcześniej podbite i zniewolone zostało królestwo północne, zamieszkiwane przez dziesięć północnych plemion izraelskich. Cały naród wybrany został więc zniewolony i wysiedlony z Ziemi Obiecanej. Na okres ponad pół wieku przestało istnieć państwo żydowskie. Była to Boża kara za nieposłuszeństwo narodu wybranego względem Pana. Nie mamy żadnej relacji z okresu niewoli babilońskiej aż do momentu, w którym swoja działalność rozpoczął Ezdrasz.

Trzy historyczne księgi Starego Testamentu opisują dzieje narodu izraelskiego po powrocie z niewoli babilońskiej: Księga Ezdrasza, Nehemiasza i Estery. Nie były to łatwe chwile w dziejach narodu wybranego. Jerozolima i cała ziemia judzka znajdowały się wtedy pod panowaniem królów perskich, z których w Księdze Ezdrasza i Nehemiasza wymienieni są: Cyrus, Dariusz I, Kserkses I, Artakserkses I oraz Dariusz III.

Tego samego okresu historycznego dotyczą też trzy księgi profetyczne: Księga Aggeusza, Zachariasza i Malachiasza.

Księga Ezdrasza i Księga Nehemiasza uzupełniają swoją narrację. Ezdrasz był kapłanem, a Nehemiasz - jak byśmy to powiedzieli dzisiaj - laikiem. O tym samym okresie historii Izraela piszą oni w swoich pamiętnikach z trochę innej perspektywy. Ich relacje uzupełniają się, tak jak uzupełniali się oni sami, współpracując przy odbudowie świątyni, murów i całego miasta.

Podobnie uzupełniali się w swojej działalności przy odbudowie Jerozolimy prorocy Aggeusz i Zachariasz, zachęcając lud do wysiłku, dodając wszystkim otuchy, sił, umacniając wiarę repatriantów.

Właściwie prorocze księgi Aggeusza i Zachariasza powinno się czytać równoległe z historyczną Księgą Ezdrasza. Te trzy księgi pisane były bowiem w cieniu odbudowywanej świątyni jerozolimskiej i miały za zadanie zachęcić i wzmocnić budowniczych. W piątym rozdziale Księgi Ezdrasza znajdujemy takie słowa: **„Wtedy Aggeusz i Zachariasz, (...) prorocy, ogłosili Żydom w Judzie i w Jerozolimie proroctwo w imieniu Boga izraelskiego, który nad nimi czuwał.”**

Możemy stwierdzić ponad wszelką wątpliwość, że Ezdrasz, Nehemiasz, Aggeusz i Zachariasz byli tymi, którzy zostali wybrani przez Boga do dokonania dzieła odbudowy Jerozolimy. W przykładowy sposób ze sobą współpracowali i uzupełniali się, służąc tymi darami i talentami, jakie otrzymali od Pana. Wzorowa współpraca

kapłana, laika i proroków może być dobrym, zachęcającym przykładem również i dzisiaj, dla nas wszystkich.

Struktura księgi

Księgę Ezdrasza można podzielić na dwie główne części. W pierwszej z nich, obejmującej sześć początkowych rozdziałów, opisany jest powrót Izraelitów z niewoli babilońskiej do ojczyzny, pod kierunkiem Zorobabela. Do Jerozolimy powróciło wtedy około pięćdziesięciu tysięcy Żydów. Druga część Księgi Ezdrasza, obejmująca rozdziały od siódmego do dziesiątego, opisuje powrót do Jerozolimy następnych dwóch tysięcy repatriantów żydowskich, prowadzonych przez Ezdrasza.

Proroctwo i historia

Opowieść Księgi Ezdrasza rozpoczyna się od obwieszczenia, iż król perski, Cyrus, wydał dekret, zezwalający Żydom odbudować świątynię w Jerozolimie. Królowie perscy ze względów politycznych odbudowywali i innym narodom ich świątynie. Ale zdumiewa fakt, że Cyrus stwierdza, iż to sam Bóg rozkazał mu zbudować świątynię w Jerozolimie. I dodaje, że to zrządzeniem Boga on, jako król perski, stał się władcą wielu państw. Cyrus obwieścił na piśmie co następuje: „***Tak mówi Cyrus, król perski: Wszystkie państwa ziemi dał mi Pan, Bóg niebios. I On mi rozkazał zbudować Mu dom w Jerozolimie...***”

Te słowa dekretu króla perskiego mogą zdumiewać. Ale o Cyrusie prorokował już Izajasz. W 44. rozdziale proroctw Izajasza znajdujemy takie słowa: „***Tak mówi Pan, Twój Odkupiciel (...)*** ***Ja mówię o Cyrusie: Mój Pasterz, i spełni on wszystkie moje pragnienia, mówiąc do Jeruzalem: Niech cię odbudują!, i do świątyni: Wznies się z fundamentów!***”

Izajasz zapowiedział więc to, że król perski, Cyrus, zezwoli Izraelitom na powrót do Judei i na odbudowę Jerozolimy i świątyni.

Cyrus był perskim królem w latach 559 - 529 p.n.e., a więc rządził przez 30 lat w drugiej połowie VI wieku przed Chrystusem. Po zdobyciu Babilonu zezwolił w r. 538 na powrót Izraelitów do Jerozolimy. I o tym pisze teraz Ezdrasz. Proroctwo Izajasza wypełniło się. Bez wątpienia - to z woli Boga Cyrus wydał dekret o takiej treści. Ale w proroctwie Izajasza zawarte były jeszcze inne, zdumiewające słowa. W 45 r. Księgi proroctw Izajasza czytamy: **„Tak mówi Pan o swym pomazańcu Cyrusie: Ja mocno ująłem go za prawicę, aby ujarzmić przed nim narody i królom odpiąć broń od pasa, aby otworzyć przed nim podwoje, żeby się bramy nie zatrzaśnęły...”**

A więc to żywy Bóg błogosławił Cyrusowi. Został mu nadany nawet zaszczytny tytuł **„pomazańca Pańskiego”**, tytuł, który przysługiwał dawniej tylko królom izraelskim lub judzkim. Cyrusowi został on nadany ze względu na wybór Boga, który z niego uczynił narzędzie do wykonania swych planów.

Ale w jaki sposób doszło do poznania przez króla perskiego żywego Boga, Pana Izraela? Prawdopodobnie do wiary w Boga przywiódł Cyrusa Daniel, który za panowania Cyrusa pełnił w jego królestwie funkcję porównywalną z dzisiejszym stanowiskiem premiera. To z pewnością Daniel zaświadczył Cyrusowi o prawdziwym, żywym Bogu.

Cyrus wiedział, co robi, wydając dekret zezwalający Izraelitom na odbudowę świątyni jerozolimskiej. Wiedział, że jest narzędziem w rękę Boga, że postępuje zgodnie z wolą żywego Boga.

To za rządów Cyrusa Daniel wypowiedział niektóre ze swoich wielkich proroctw, w tym proroctwo o 70-ciu tygodniach, dotyczące Izraela. Proroctwa Daniela wypełniły i wypełniają się. To samo dotyczy proroctw Izajasza. Niemal jedna czwarta treści Pisma Świętego ma charakter profetyczny. Wielka część proroctw biblijnych już się wypełniła. Ponad trzysta proroctw biblijnych dotyczących pierwszego przyjścia Chrystusa wypełniło się w sposób literal-

ny. Jest też, jak stwierdzają bibliści, ponad trzysta proroctw, dotyczących drugiego przyjścia Chrystusa. I te proroctwa z pewnością się wypełnią.

Początek księgi Ezdrasza zawiera jedną małą cząsteczkę proroctw biblijnych, upewniających nas w tym, że Słowo Boga jest Prawdą. Siedemdziesiąt lat niewoli babilońskiej minęło, król perski Cyrus wydał dekret zgodny z wolą Boga i dzieci Izraela mogły powrócić do Jerozolimy, by odbudować świątynię Pana.

List od słuchacza z Polski centralnej

... W wolnych chwilach czytam Biblię i literaturę chrześcijańską. Dziękuję Bogu za trudności, które pokonuję i dzięki temu utwierdzam się w wierze i wzrastam. Jest we mnie radość, że jestem w Bożej „drużynie” i mogę być zachętą dla innych, aby podjęli drogę przemiany. Spotykam różnych ludzi, niektórzy z nich bluźnią Bogu. Bardzo mnie to boli i staram się takim ludziom opowiedzieć o Bogu i zachować spokój. Mam również jednego brata w Panu, który czyta Biblię, rozważa Słowo Boże i pożycza ode mnie książki, które od was dostaję. Modlimy się razem i mogę na niego liczyć. Od chwili, gdy przyjąłem do swego serca Jezusa, jestem zupełnie inny, nie mam w sobie agresji, zastąpiła ją miłość, nawet do tego, który chętnie urwałby mi głowę. Modlę się za takie osoby.

Pracę naszą można wspierać modlitwą
oraz finansowo poprzez wpłaty na nasze konto:

PKO BP IV Oddział Wrocław
Nr r-ku: 05 1020 5242 0000 2702 0020 4313

Księga Nehemiasza

Autor i ogólna charakterystyka księgi

Księga Nehemiasza i Księga Ezdrasza stanowiły w hebrajskim oryginale jedną całość. Księgi te spisał jeden autor, cytując pamiętniki Ezdrasza i Nehemiasza, a także listy, dekrety i inne oryginalne pisma aramejskie i hebrajskie.

Księga Ezdrasza opisuje odbudowę świątyni jerozolimskiej, Księga Nehemiasza natomiast koncentruje naszą uwagę na odbudowie murów obronnych Jerozolimy.

W Księdze Ezdrasza ukazany jest religijny aspekt powrotu ludu izraelskiego z niewoli babilońskiej do ojczyzny, natomiast Księga Nehemiasza ukazuje polityczną stronę tego wydarzenia.

Ezdrasz był kapłanem, Nehemiasz osobą świecką. Nehemiasz miał wysoką pozycję społeczną w królestwie potężnego władcy perskiego Artakserksesa, ale jego serce ukochało Boży lud i Jerozolimę, miasto w którym w sposób szczególny działa żywy Bóg, Pan Izraela.

Znaczenie księgi

Chronologicznie Księga Nehemiasza jest ostatnią księgą historyczną Starego Testamentu. Doprowadza ona historię Izraela najdalej; w Starym Testamencie nie ma opisu wydarzeń z dziejów Izraela, które miałyby miejsce później.

Gdy mówimy o czasie historycznym wydarzeń opisanych przez autora Księgi Nehemiasza, to przypomnijmy, że podobnie jak księga Ezdrasza, relacjonuje ona powrót Izraelitów do Jerozolimy po siedemdziesięciu latach niewoli babilońskiej. Z tym jednak, że w Księdze Ezdrasza opisany jest powrót pierwszej grupy żydowskich repatriantów do Jerozolimy, pod wodzą Zorobabela, a potem, po kilkudziesięciu latach, wyprawa drugiej grupy wysiedleńców,

prowadzonych przez Ezdrasza. Natomiast Nehemiasz przybył do Jerozolimy około piętnastu lat później, niż Ezdrasz.

Odstępy czasowe, dzielące te wydarzenia, podawane są przez historyków w przybliżeniu, ale ich chronologia jest niepodważalna i wyznaczają one kolejne etapy dziejów narodu wybranego.

Księga Nehemiasza ma związek z prorocstwem Daniela o „*siedemdziesięciu tygodniach*”, w którym to proroctwie zawarta była przepowiednia przyszłych losów ludu Bożego. Czas historyczny okresu objętego przez prorocstwo Daniela biegnie właśnie od wydarzeń opisanych w Księdze Nehemiasza. Daniel prorokował: „*Od chwili, kiedy wypowiedziano słowo, że nastąpi powrót i zostanie odbudowana Jerozolima, do Władcy - Pomazańca - siedem tygodni i sześćdziesiąt dwa tygodnie; zostaną odbudowane dziedzińiec i wał, w czasach jednak pełnych ucisku*” (Daniel 9, 25).

Kluczowe wersety:

„I oto, gdy to usłyszałem, usiadłem, płakałem i trapiłem się całymi dniami, pościłem i modliłem się w obecności Boga niebios.” (1, 4)

„Wyprawilem do nich posłańców z taką odpowiedzią: Wykonuję wielką pracę i nie mogę zejść. Bowiem stanęłaby ta praca, gdybym ją musiał opuścić, aby zejść do was.” (6, 3)

List od słuchacza z Polski południowej

Dziękuję serdecznie za list. Na każdy czekam cierpliwie, nawet jeśli trwa to długo. Jest to dla mnie wielka radość. Każdy list podnosi mnie na duchu, bardzo mnie buduje. Dzięki temu wiem, że w oczach Boga jestem wartościowy. Jestem przekonany, że w moim życiu będzie jeszcze wiele zmartwień i upadków, ale Jezus mnie wzmocni.

Drugi List do Koryntian

Autor

Nie ulega wątpliwości, że autorem Drugiego Listu do Koryntian jest apostoł Paweł. List ten jest jednym z najbardziej osobistych pism apostoła. Właśnie z tego listu dowiadujemy się najwięcej o życiu Pawła, o trudach, jakie ponosił w swojej apostołskiej służbie, o doświadczeniach, przez jakie przeszedł. Poznajemy życie i odczucia, przeżycia apostoła lepiej niż z jakichkolwiek innych jego pism.

Okoliczności i cel napisania listu.

W pierwszym Liście adresowanym do Koryntian apostoł Paweł napisał: „*W Efezie zostałem aż do Pięćdziesiątnicy, bowiem otworzyła się przede mną szeroko brama dla owocnej działalności...*” (I Kor. 16, 9).

Apostoł pisał swój pierwszy list z Efezu, gdzie jego działalność misyjna rozwijała się w ogromnym tempie. Efez stał się bazą, z której oddziaływanie ewangelii rozprzestrzeniało się na całą Azję Mniejszą. Była to najprawdopodobniej największa akcja ewangelizacyjna pierwotnego chrześcijaństwa. To właśnie miał na myśli apostoł, pisząc, że "otworzyła się przed nim szeroko brama dla owocnej działalności".

Paweł nie mógł tak po prostu zostawić wielkiej misji, ciągle się rozwijającej i udać się do Koryntu. W Koryncie oczekiwała na jego wizytę wspólnota, która miała wiele pytań, przechodziła przez wiele trudności, ale apostoł nie mógł pozostawić przynoszącej obfite owoce działalności ewangelizacyjnej i skoncentrować się na problemach jednego kościoła. Paweł myślał jednak o Koryntianach z miłością i nieustannie się o nich modlił. Byli oni jego duchowymi dziećmi i apostoł troszczył się o ich rozwój. Napisał więc do nich

długi list, w którym obszernie odpowiedział na pytania, jakie mu przesłali, udzielił im wskazówek, jak rozwiązać nurtujące ich problemy i zapowiedział, że przybędzie do nich w późniejszym terminie.

Prawdopodobnie do tej wizyty apostoła doszło, ale była ona, z konieczności, bardzo krótka. Paweł miał zamiar odwiedzić Korynt jeszcze raz, ale w tym czasie zdarzył się wśród Koryntian nieznan nam bliżej incydent, który spowodował, że apostoł odwołał swoją wizytę i zastąpił ją listem, z którym posłał do Koryntu Tytusa. List ten nie zachował się, nie znamy więc jego treści. Z wypowiedzi Pawła wynika, że był to list, w którym apostoł bardzo stanowczo odniósł się do utrzymujących się w Koryncie nieprawidłowości. Paweł pisał ten list w smutku i we łzach, i zdawał sobie sprawę, że i Koryntian list ten zasmuci. Musiał jednak napisać do nich w ostrym, zdecydowanym tonie, aby rozprawili się w końcu z ciągle nękającymi ich problemami.

Apostoł oczekiwał z niecierpliwością na powrót Tytusa najpierw w Troadzie, a potem w Macedonii. Jakże bardzo się ucieszył, gdy Tytus przybył z pomyślnymi wiadomościami! W Koryncie uznano autorytet apostoła, usłuchano jego porad i przywrócono we wspólnocie porządek.

Uradowany Paweł napisał wtedy list, zwany dziś Drugim Listem do Koryntian. Wyjaśnia w nim, między innymi, dlaczego zmienił swą decyzję przybycia do Koryntu. W serdecznym tonie pisze też bardzo szczerze o wielu swoich odczuciach, troskach, przemyśleniach, wnioskach. I tak powstał list, dzięki któremu i my możemy mieć wgląd we „wnętrze” Pawła, w jego serce, jego duszę.

Podsumowując, możemy stwierdzić, że list znany dzisiaj jako Drugi List do Koryntian został napisany przez apostoła Pawła podczas jego pobytu w Macedonii, pod koniec r. 57, w czasie trwania wielkiej kampanii misyjnej pierwotnego Kościoła w Azji Mniej-

szej. Apostoł napisał do Koryntian jeszcze jeden ważny list, który niestety nie zachował się do naszych czasów, a który Koryntianom dostarczył wysłany przez Pawła Tytus.

Tematyka

Trudno mówić o jednym głównym temacie Drugiego Listu do Koryntian. W pierwszej jego części apostoł pisze najwięcej o Bogu, jako pocieszycielu, Tym, który zaspakaja wszelkie potrzeby wierzącego, ciągle go wspiera, podnosi i uświęca. Ufając takiemu Bogu chrześcijanin może prowadzić zwycięskie życie wiary.

Paweł broni też w tym liście, jak w żadnym z pozostałych swoich pism, swojej godności apostołskiej i podkreśla w ogóle wagę misji apostołów, jako tych posłańców Jezusa, których służba ma wielkie znaczenie dla uzyskania zbawienia przez ludzkość, zbawienia możliwego dzięki pojednaniu człowieka z Bogiem, poprzez Chrystusa.

Apostoł Paweł ukazuje się też w tym liście jako pasterz dusz ludzkich i daje tym samym godny naśladowania przykład duszpasterstwa, jako bardzo ważnej służby w Kościele chrześcijańskim.

Z zagadnień dogmatycznych, omawianych w tym liście, możemy wymienić naukę o odkupieniu (5, 14-21) i naukę o rzeczach ostatecznych: o sądzie ostatecznym (1, 14; 5, 10), ponownym przyjsciu Chrystusa i o zmartwychwstaniu (4, 14).

Struktura listu

Nie jest łatwo usystematyzować treść Drugiego Listu do Koryntian, ponieważ jest w nim dużo więcej niż w innych pismach Pawła osobistych szczegółów i drobnych, drugorzędnych wątków, występujących obok myśli głównych, tworzących trzon tematyczny listu.

Oto próba naszkicowania struktury listu uwzględniająca jego tematyczną ciągłość:

I. Zwycięskie życie chrześcijanina.	r. 1-7
1. <i>Wstęp,</i>	1,1-2
2. <i>Bóg, jako Ojciec, zaspakaja wszystkie nasze potrzeby</i>	r. 1
3. <i>Bóg wszelkiej pociechy jest wierny, podnosi i uświęca</i>	r. 2
4. <i>Życie chrześcijanina to życie w mocy Ducha Chrystusowego</i>	r. 3
5. <i>Chrystus stale przemienia serce wierzącego człowieka</i>	r. 4
6. <i>Człowiek należący do Chrystusa świadczy o Nim innym</i>	5, 1-15
7. <i>Chrześcijanin prowadzący zwycięskie życie jest ambasadorem Jezusa Chrystusa we współczesnym świecie.</i>	5, 16-6, 13
8. <i>Zwycięskie życie chrześcijańskie to życie w uświęceniu</i>	6, 14-7, 1
9. <i>Bóg stale umacnia i pociesza szczerego chrześcijanina</i>	7, 2-16
II. Chrześcijanin jako dawca.	r. 8-9
1. <i>Przykład szczodrości</i>	8, 1-6
2. <i>Nawoływanie do szczodrości</i>	8, 7-15
3. <i>Wy tłumaczenie, na czym polega chrześcijańska szczodrość</i>	8,16-9, 5
4. <i>Zachęcenie do bycia szczodrym.</i>	r. 9, 6-15
III. Powołanie apostołskie Pawła	r. 10-13
1. <i>Autentyczność apostołstwa Pawła</i>	r. 10
2. <i>Dowody na prawdziwość apostołstwa Pawła</i>	r. 11
3. <i>Objawienia apostoła</i>	r. 12
4. <i>Podsumowanie znaczenie apostołstwa Pawła.</i>	r. 13

Listy od słuchaczy z Polski centralnej

Nie starczyłoby mi kartek, gdybym miał opisać wszystko, co zawdzięczam Bogu, jest tego tak wiele. Czasem sam się dziwię, że Bóg mi tak pomaga. Nie mam z kim o tym rozmawiać. Kiedy tylko o tym wspomnę, ludzie się ze mnie śmieją. Chcę bardzo świadczyć o Jego miłości do nas, ludzi. Patrząc na życie przez pryzmat Jezusa wiem, że jest Bóg w niebie. Wystarczy szczerze prosić i na pewno pomoże, bo nas kocha, mimo naszych słabości i uchybień.

Rozważając postawę PANA w czasie Ostatniej Wieczerzy, zdrady Judasza, Jego śmierci krzyżowej i Jego miłości, nawet do oprawców, coś zrozumiałem. Chciałbym przeprosić, że w ostatnim moim liście osądzałem ludzi niewierzących, brakowało mi zrozumienia. Taka postawa może ich tylko zniechęcić do porzucenia grzechu i przyjścia do Jezusa. Zrozumiałem, że chcąc ludzi prowadzić do Pana nie mogę okazywać gniewu. Taka postawa oddala mnie od ludzi, a także od Niego. Zabrakło mi po prostu miłości. Modłę się, aby Bóg pomógł mi traktować innych z taką miłością, jaką On mnie umiłował.

Chciałbym podziękować za literaturę, dzięki której mogę wzrastać. Dziękuję wszystkim, którzy mi pomagają. Przekazuję otrzymane materiały tym, którzy chcą je czytać i zachęcam ich do przekazania innym. Może dzięki temu zobaczą, że Bóg ich kocha mimo tego, że są w takim miejscu, i że nie są straceni. Wolny czas przeznaczam na codzienne czytanie Słowa Bożego i waszej literatury. Przesyłam Boże błogosławieństwa Wam, siostry i bracia z TWR, dzięki którym tacy jak ja mogą wzrastać w wierze. Oby wasza praca przyniosła jak najlepsze owoce. Niech Bóg was prowadzi.

Języki, w których nadawana jest „Wędrownica przez Biblię”

angielski, arabski, bengalski, berbeski, burmański, cebuaño, CheChewa, chorwacki, czeski, czua, duński, farski, francuski, gujarati, hebrajski, hinduski, hiszpański, indonezyjski, japoński, kanadyjski, kantonezyjski, koreański, kurdyjski, malezyjski, mandaryjski, marathi, navaho, nepalski, norweski, ormiański, oryjski, polski, portugalski, quichua, rosyjski, serbski, suachili, szwedzi, tai, tamilski, telugu, turecki, ukraiński, węgierski, włoski, zulu.

Kochani Słuchacze TWR czekamy na Wasze listy! Jak odbieracie nasze audycje? Co one wnoszą do Waszego życia?

W miarę możliwości postaramy się odpowiedzieć na każdy list i kontynuować nawiązaną w ten sposób relację. Na życzenie wysyłamy bezpłatnie Nowy Testament, literaturę chrześcijańską oraz kasety z nagraniami.

Prosimy o dołączenie następujących informacji o sobie

Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych przez Stowarzyszenie Chrześcijańskie „Impuls” Trans World Radio Polska w celach związanych z korespondencją

Imię i nazwisko:..... nr telefonu:.....

Kod pocztowy..... Miasto:..... Adres:.....

Kraj:.....

Księga Estery

Autor i ogólna charakterystyka księgi

Księgę Estery napisał nieznany nam autor, wiemy jednak, że opowiadanie, które ta księga zawiera, oparte jest na faktach i realiach historycznych.

Znajdujemy tu opis pewnego wydarzenia z życia dworu króla perskiego Kserksesa, w którym główną rolę odegrała młoda Izraelitka, Estera oraz jej stryjeczny brat i opiekun, Mardocheusz. Jest możliwe, że to właśnie Mardocheusz (Mordochaj) spisał dzieje Estery.

Księga Estery jest w pewnym sensie najbardziej niezwykłą księgą biblijną. Nie pojawia się w niej ani razu imię Boga; autor księgi konsekwentnie unika jakiegokolwiek wzmianki o Bogu. Wspomina się tu natomiast aż 192 razy króla perskiego, najpotężniejszego władcę ówczesnego świata. Nie zawiera ta księga ani jednej modlitwy, skierowanej do Boga, mówi natomiast o pogańskich przesądach i o szczegółach życia dworu wielkiego pogańskiego monarchy.

Księga Estery jest niezwykła także z innego powodu. Jej nazwa wywodzi się od imienia kobiety. Tylko dwie księgi kanonu biblijnego swoją nazwę wzięły od imienia kobiety: Księga Rut i Księga Estery. Studiując Księgę Rut nazwaliśmy ją „*Historią Miłosną Odkupienia*”. Księgę Estery możemy nazwać „*Historią Miłosną Opatrzności*”.

Historia odkupienia, którego dokonał Bóg, *jest* historią miłosną. My kochamy Boga, bo On nas wpierv umiłował. Dał nam siebie samego, w Chrystusie, dlatego, że nas miłuje.

Księga Estery natomiast jest „*Historią Miłosną Opatrzności*”. Bóg troszczy się o los świata, który stworzył, świata w którym żyjemy, troszczy się o los każdego z nas. Opatrzność Boża jest dowodem miłości Boga do nas, podobnie jak dowodem owej wspa-

niałej miłości jest odkupienie, zbawienie, dane nam w Jezusie Chrystusie.

Przesłanie księgi

Z lektury Księgi Ezdrasza i Księgi Nehemiasza wiemy, że na mocy dekretu króla perskiego Cyrusa lud izraelski, po siedemdziesięciu latach niewoli babilońskiej, mógł powrócić do Ziemi Obiecanej. Spośród kilku milionów Żydów powróciło do Jerozolimy jedynie kilkadziesiąt tysięcy. Ogromna większość Izraelitów pozostała poza Ziemią Obiecaną. Jak wiemy, naród wybrany został uprowadzony do niewoli babilońskiej z powodu swego nieposłuszeństwa względem Boga. Teraz, gdy dzięki Bożemu zrządzeniu Izraelici mogli powrócić do ojczyzny, po raz kolejny odmówili Bogu posłuszeństwa. Niespełna sześćdziesiąt tysięcy Żydów powróciło do Jerozolimy, i to o ich losach opowiadają Księga Ezdrasza i Nehemiasza, a także księgi prorocze Aggeusza i Zachariasza. Natomiast o kilkumilionowej rzeszy Izraelitów, którzy zostali poza Ziemią Obiecaną, Biblia mówi bardzo niewiele. Dlatego tak ważna jest relacja Księgi Estery, która opowiada, choć bardzo fragmentarycznie, o losach tych ludzi. I właśnie w dziejach tej nieposłusznej Bożemu wezwaniu większości przejawia się w niezwykle sposób Boża opatrność. Mimo ich nieposłuszeństwa, mimo iż nie powrócili do Ziemi, którą otrzymali na własność, Bóg jednak zatroszczył się o ich losy, ochronił ich przed zagładą.

Księga Estery rysuje przed naszymi oczami wyrazisty obraz Bożej opatrności. Ukazuje opatrność Bożą w nowym świetle, podobnie, jak w niezwykle świeży, piękny sposób o miłości Bożej opowiada Księga Rut.

Wszystkie wielkie prawdy ewangeliczne są w obrazowy sposób ukazane w Starym Testamencie. Na przykład Księga Wyjścia (Exodus) opowiada o Bożym dziele wybawienia, wyzwolenia z niewoli grzechu, Księga Jonasza zapowiada zmartwychwstanie

Chrystusa, Księga Hioba ukazuje istotę prawdziwej pokory, skruchy. Księga Estery - powtórzmy - jest piękną opowieścią o Bożej opatrności.

Jak zdefiniować opatrność, Bożą opatrność? Generalnie możemy powiedzieć, że przejawia się w niej Boża myśl, Boży plan obejmujący dzieje całego stworzonego przez Niego świata. Bóg kieruje wszystkim, wszelkimi wydarzeniami, zjawiskami, procesami, czy to w świecie widzialnym, materialnym, czy też w świecie niedostępnym dla naszych zmysłów, świecie duchowym. W całym wszechświecie zostanie ostatecznie zrealizowana Boża wola. W Liście do Efezjan apostoł Paweł napisał o Bogu, że:

„...dokonuje On wszystkiego zgodnie z zamysłem swej woli” (1, 11).

Bóg kieruje historią, kieruje dziejami ludzkości i całego świata, i mimo że czasem wydaje się to nam trudne do zrozumienia, gdy widzimy tak wiele chaosu i zła, występującego na codzień, Bóg czuwa nad wszystkim, i ostatecznie zrealizuje swoją wolę, względem stworzonego przez siebie świata, tak, jak to zaplanował.

Są trzy pojęcia, o których musimy pamiętać, gdy chcemy zdefiniować Bożą opatrność.

Pierwsze pojęcie, to **STWORZENIE**. Bóg stworzył świat, powołał go do istnienia, a stało się to za sprawą Jego stwórczego Słowa. Bóg rzekł - i stało się. Bóg stworzył swoim Słowem wszechświat, a jego drobną częścią jest nasza galaktyka i planeta Ziemia, na której żyjemy. Nie ma innego logicznego wytłumaczenia istnienia wszechświata. Wszelkie naukowe dociekania prowadzą do punktu, w którym trzeba postawić sobie pytanie: czy możliwe jest, by świat powstał sam z niczego? Nie, tylko Bóg, wieczny i wszechmocny Bóg, mógł stworzyć wszechświat, zbudowany z atomów, cząsteczek, organizmów, materii i energii... W przeciwnym wypadku musielibyśmy przyjąć, że wszechświat jest wieczny, nieskończony, czemu przeczą odkrycia współczesnej nauki. Wszechświat nie

mógł zrodzić się sam, z nicości. Powołał go do życia wszechmocny, wieczny, nieskończony Bóg. Bóg objawia nam tę prawdę w Biblii.

Drugim pojęciem, o którym musimy pamiętać, jest Boża **OCHRONA**, Boże *zachowywanie* stworzenia, *podtrzymywanie* go przez Boga w ruchu. To nie jest tak, że Bóg stworzył świat i pozostawił go samemu sobie, jak gdyby przestał się nim interesować. W Biblii czytamy, że Jezus Chrystus, Boży Syn, który jest „*odblaskiem chwały*” Boga Ojca i „*odbiciem Jego istoty*”, podtrzymuje wszystko „*słowem swej potęgi*” (Hebr. 1, 3). W Liście do Kolosan czytamy, że Chrystus „*jest przed wszystkim i wszystko w Nim ma istnienie*” (1, 17).

Tak więc Jezus Chrystus jest tym, który *podtrzymuje* wszechświat, sprawia, że wszechświat funkcjonuje, trwa, żyje. Pamiętajmy, że Chrystus powiedział o sobie: „*Ja jestem drogą, prawdą i ŻYCIEM*” (Jan 14, 6).

Tak więc Bóg stworzył świat i podtrzymuje go, zachowuje i chroni.

Trzecim kluczowym pojęciem jest pojęcie **BOŻEJ OPATRZNOŚCI**. Bóg kieruje losami świata. Kieruje dziejami człowieka, wytycza przyszłość całemu stworzeniu. Ktoś obrazowo zdefiniował Bożą opatrność jako „*dłoń Boga w rękawicze zdarzeń*.” Bóg jest podobny do pilota, trzymającego rękę na sterze samolotu, pędzącego w przyszłość.

Bóg sprawił, że płacz niemowlęcia i instynkt macierzyński kobiety odwróciły losy historii. Płacz małego Mojżesza, niemowlęcia pływającego w koszyku po rzece Nil i wrażliwość córki faraona, przybywającej tam, by się wykapać, sprawiły, że dzieje ludu izraelskiego, Bożego narodu wybranego, potoczyły się w takim kierunku, jak zaplanował to Bóg.

Oto, jak w małych i wielkich sprawach, w historycznych i codziennych wydarzeniach objawia się Boża opatrność.

Księga Estery jest pięknym, biblijnym obrazem, ukazują-

cym istotę opatrności Bożej. Choć Boże imię nie pojawia się w tej księdze ani razu, każda jej strona jest pełna dowodów Jego działania. Księga ta opowiada o Bożej dłoni, sterującej losami człowieka, narodu i świata.

Święto Purim

Na pamiątkę zdarzeń, opisanych w Księdze Estery, zostało ustanowione żydowskie święto Purim.

Jak wiemy, piękna Estera została wybrana przez króla perskiego na nową małżonkę. Dzięki temu, gdy wielki wezyr królestwa, Haman, zaplanował zagładę wszystkich Żydów na terenie Persji, Estera mogła udaremnić ten plan, interweniując u króla i uzyskując od niego wyrok śmierci na Hamana i innych nieprzyjaciół Izraela. Natomiast wezyrem Persji został stryjeczny brat i opiekun Estery, Mardocheusz, zwany też Mordochajem.

Święto Purim, czyli święto „*losów*” wzięło swą nazwę od losów rzucanych przez Hamana, który w ten sposób chciał ustalić dzień zagłady Żydów. Święto Purim obchodzone jest według kalendarza żydowskiego, w dniach 14/15 miesiąca Adar, tj. na przełomie lutego i marca.

List od słuchacza z Polski północnej

Moje życie i wiara w Jezusa Chrystusa koncentruje się na Krzyżu Golgoty, gdzie Jezus oddał za nas swoje życie. Nie jestem zainteresowany wyłącznie moją świętością. Świadomie skupiam się na sprawach Jezusa Chrystusa. Jezus nie był samotnikiem, nie odciął się od społeczeństwa, angażował się w życie codzienne ludzi, ale był wewnętrznie od niego oddzielony. Ja także głoszę ludziom Ewangelię, aby dostąpili wolności. Niesłużenie Bogu byłoby z naszej strony beznadziejnym błędem.

Księga Hioba

Charakterystyka księgi

Księga Hioba jest pierwszą poetycką księgą Starego Testamentu. Stanowi, wraz z Księgą Psalmów, Przysłów (Przypowieści Salomona), Koheletem (Kaznodziei Salomona) i Pieśnią nad Pieśniami grupę dydaktycznych, czyli mądrościowych ksiąg Starego Testamentu.

Księga Hioba otwiera drugą, spośród trzech części Pism ST. Należy do ksiąg mądrościowych, rozdzielających księgi historyczne i prorockie.

Księgi mądrościowe mają charakter poetycki, a ich zasadniczą formą literacką jest *maszal*, czyli sentencja wyrażająca za pomocą rytmu wskazania, napomnienia, normy postępowania i prawdy natury ogólnej. Jest to bardzo popularna w twórczości hebrajskiej forma literacka, operująca paralelizmem, przeciwstawieniem i paradoksem. Taka forma ułatwia zapamiętanie przekazywanych myśli, mają one bowiem postać aforyzmów i przysłów. Klasyczny zbiór tego typu sentencji stanowi Księga Przysłów (Przypowieści Salomona), ale występują one także we wszystkich pozostałych księgach mądrościowych oraz sporadycznie w księgach historycznych i prorockich.

Księga Hioba to właściwie jeden wielki poemat. Tylko wstęp i zakończenie pisane są prozą, a cała zasadnicza treść ma formę poematu. Znajdujemy tu dialog Hioba z przyjaciółmi, mowy Hioba i jego doradców, a w końcu mowy samego Boga.

Autor księgi

Autor Księgi Hioba nie jest nam znany. Wysuwane są różne przypuszczenia, co do autorstwa tej mądrej i pięknej księgi. Wymienia się m.in. Ezdrasza, samego Hioba oraz jego przyjaciela, Elihu,

jako prawdopodobnych autorów, ale nie możemy być pewni, czy rzeczywiście któryś z nich napisał tę księgę.

W każdym razie był to autor natchniony. Podkreśla on tajemnicę mądrości Boga, opisuje cudowne rządy Boże, wielkie i niepojęte dla umysłu ludzkiego. Ukazuje Boga jako Osobę nieskończenie dobrą, kochającą wszystkie swoje stworzenia.

Czas historyczny księgi

Nie wiemy w jakim czasie historycznym żył Hiob. W początkowych słowach księgi znajdujemy jedynie informację, że Hiob "żył w ziemi Us". Us jest krainą w Arabii Skalistej, koło Petry. Hiob jest postacią historyczną, wspomina o nim np. prorok Ezechiel (Ez. 14, 14). Nie wiemy jednak *kiedy* Hiob żył i działał.

Jest możliwe, że lata życia Hioba przypadały na okres patriarchalny, czyli na okres życia ojców Izraela. Nie ma w Księdze Hioba żadnych odniesień do Prawa Mojżeszowego, co upoważnia nas do wysunięcia przypuszczenia, że Hiob żył w okresie poprzedzającym powołanie Mojżesza i ustanowienie Prawa dla Izraela.

Za tezę, że Hiob żył w okresie patriarchalnym przemawiają następujące fakty:

1. Hiob żył bardzo długo.

Z końcowych słów Księgi Hioba dowiadujemy się, że po wydarzeniach w niej opisanych Hiob żył jeszcze sto czterdzieści lat i „*widział swych potomków - w całości cztery pokolenia. UMARŁ STARY I PEŁEN LAT*” (Księga Hioba 42, 16-17). Wiemy, że tak długie życie wiedli ludzie w okresie patriarchalnym.

2. Hiob pełnił w swojej rodzinie funkcję kapłana.

Nie ma w Księdze Hioba żadnej wzmianki o kapłanach wykonujących czynności obrzędowe, tak, jak to było od czasu ustanowienia kapłaństwa Aaronowego. Hiob był więc kapłanem swojej rodziny, podobnie jak Abraham, Izaak, czy Jakub.

3. Elifaz, jeden z przyjaciół Hioba, był potomkiem najstarszego syna Ezawa, brata Jakuba.

W Księdze Rodzaju (Genesis) czytamy: „**Oto imiona synów Ezawa: Elifaz, syn Ady, żony Ezawa i Reuel, syn Basmat, żony Ezawa**” (I Mojż. 36, 10). Hiob był więc prawdopodobnie człowiekiem żyjącym w tym samym okresie czasu, co potomkowie Jakuba i Ezawa.

Przesłanie księgi

Księga Hioba zawiera wielkie prawdy teologiczne i filozoficzne. Porusza wiele problemów, stawia wiele pytań.

1. Jedną z wielkich kwestii tej księgi jest pytanie: dlaczego cierpią ludzie sprawiedliwi, prawi? Wydaje się, że Księga Hioba nie udziela pełnej odpowiedzi na to pytanie, podaje **jeden z powodów cierpienia**, dotyczącego ludzi prawych. Dlaczego musiał cierpieć tak prawy człowiek jak Hiob? Odpowiedź na to pytanie przynosi wnikliwe przestudiowanie treści całej księgi.

2. Innym wielkim tematem Księgi Hioba jest **wytrwałość**. W Liście Jakuba znajdujemy słowa: „**Słyszeliście o wytrwałości Hioba i widzieliście końcową nagrodę za nią od Pana**” (List Jakuba 5, 11). Czy Hiob był wytrwały, cierpliwy? Tak, i to tak dalece, że musimy przyznać, iż trudno nam nawet w pełni zrozumieć, pojąć jego postawę.

3. Księga Hioba naucza też o potrzebie **upamiętania, pokuty**. Zazwyczaj, gdy mówimy o upamiętaniu, mamy na myśli zwrot w życiu osób, które były wielkimi grzesznikami, a dzięki nawróceniu zmieniły radykalnie swoje postępowanie. Tak było na przykład w życiu Franciszka z Asyżu. Ale Biblia uczy nas, że upamiętania potrzebuje także tak prawy człowiek jak Hiob.

Hiob był bez wątpienia jednym z najbardziej prawych ludzi żyjących na ziemi, być może był najsprawiedliwszym i najpobożniejszym człowiekiem wszechczasów (poza Synem Bożym, Jezusem Chrystusem). Biblia na przykładzie Hioba ukazuje nam, że każdy człowiek potrzebuje upamiętania, ukorzenia się przed Bogiem, bo wszyscy jesteśmy grzesznikami. W końcowej części Księgi Hioba znajdujemy takie jego wyznanie, dedykowane Bogu:

„Dotąd znałem Cię ze słyszenia, obecnie ujrzałem Cię wzrokiem, stąd odwołuję, co powiedziałem, kajam się w prochu i popiele” (42, 5-6).

To wyznanie Hioba jest pouczeniem dla każdego z nas. Niezależnie od tego jak dobrymi i prawymi się czujemy, jesteśmy grzesznikami. Nie jesteśmy w stanie swoją własną sprawiedliwością zasłużyć sobie na zbawienie, nie potrafimy o własnych siłach osiągnąć Boga. Jedyna droga ku Bogu wiedzie poprzez ukorzenie się przed Nim, wyznanie swojej słabości i przyjęcie Jego daru zbawienia, oferowanego nam w Jezusie Chrystusie.

Znaczenie księgi

Księga Hioba jest wielkim dziełem cenionym zarówno przez teologów, jak i filozofów i literatów. Jeden z wybitnych współczesnych pisarzy ocenił, że jest to "największy poemat w historii zarówno literatury starożytnej, jak i nowożytnej". Jeden ze współczesnych filozofów stwierdził, że Księga Hioba jest "najdonioślejszym dziełem jakie kiedykolwiek wyszło spod pióra człowieka." W Księdze Hioba znajdujemy wiele pytań natury filozoficznej i teologicznej, na które do dzisiaj ludzkość nie znalazła odpowiedzi.

Dzieje Hioba zainspirowały wielu twórców. Powstały powieści, dramaty, nowele, nawiązujące do historii Hioba - prawego człowieka, który głęboko wierzył i ufał Bogu, a jednak musiał przejść przez wiele doświadczeń, by zrozumieć jak wielkim jest

Bóg i by poznać samego siebie, przekonać się o własnej niedoskonałości i słabości.

Dzisiejsi psychologowie stwierdzają, że problemy współczesnego człowieka mają najczęściej swoje źródło w nieudanym dzieciństwie, w błędach rodziców, popełnionych w procesie wychowawczym. Z pewnością ta diagnoza jest częściowo prawdziwa. Niemniej istota problemu tkwi głębiej.

Człowiek z natury jest egoistą, egocentrykiem. Każdy ojciec i matka przyzna, że dziecka nie trzeba uczyć zła. Dziecko z natury jest samolubne, skoncentrowane na sobie. Natomiast wpojenie dziecku dobra, bezinteresowności, wyrozumiałości względem innych wymaga wielu zabiegów, ogromnego wysiłku i pracy rodziców.

Nie możemy winą za swoje postępowanie obciążać naszych rodziców, nie możemy odmawiać wzięcia odpowiedzialności za swoje postępowanie.

Współczesny człowiek usiłuje zrzucić odpowiedzialność za swoją skłonność do zła, za swoją grzeszność i słabość na innych, na rodziców, wychowawców, na otoczenie, na media. Jednak zło kalające człowieka nie pochodzi z zewnątrz. Tkwi ono w samej naturze człowieka, w jego sercu, jest przypisane jego samolubnemu „ja”.

Człowiek nie może zrzucić odpowiedzialności za swoje czyny na innych. Nie jest też w stanie unieść sam swoich grzechów, błędów, win. Sytuacja wydaje się być beznadziejna. I tak odczuwa swoje położenie współczesne społeczeństwo.

Jednak Bóg przygotował wyjście z tej dramatycznej sytuacji. Przygotował kogoś, kto jest w stanie unieść grzech całej ludzkości. Bóg przygotował ratunek dla każdego, kto przyzna się do swojej bezsilności i zwróci się ku Zbawicielowi.

Hiob był człowiekiem głęboko wierzącym i ufającym Bogu, był jednak skoncentrowany na swej własnej sprawiedliwości, uważał, że może stanąć przed Bogiem, jako ktoś bez zarzutu. Gdy

Bóg poddał go doświadczeniom, bronił się, dowodził ludziom i Bogu swojej niewinności. Jednak gdy to czynił, uświadomił sobie, że jest grzesznikiem, i że potrzebuje upamiętania.

W postawie Hioba wspaniałe było to, że nigdy, nawet w najtrudniejszych chwilach, nie utracił wiary w Boga. Ufał Bogu do końca, nawet, gdy zagrożone było jego życie. Bóg doświadczał go bardzo ciężko, pozbawił go wszystkiego, na czym Hiob mógł budować poczucie swojego bezpieczeństwa. Bóg poddał Hioba tak wielu próbom, by uświadomić mu, że bezpiecznym i szczęśliwym może być tylko wtedy, gdy przebywać będzie blisko Niego i gdy tylko w Nim pokładać będzie swoje zaufanie.

Człowiek współczesny, niestety, nie postępuje tak, jak Hiob. Wszelkimi siłami stara się zabezpieczyć na przyszłość, budując swoje poczucie bezpieczeństwa na tym co posiada, kim jest, co osiągnął. Zwracając się ku dobrom materialnym zapomina o Bogu. Natomiast gdy przychodzą doświadczenia odwraca się od Boga zupełnie, obwiniając Go o nieszczęścia, które go spotykają. I w szczęściu i w nieszczęściu oddala się od Boga. Brnie coraz dalej w grzech, nie przyjmuje Bożego ratunku. Odrzuca Zbawiciela.

Przykład Hioba ukazuje nam, że pełne poczucie bezpieczeństwa może nam ofiarować jedynie Bóg. I jedynie On, wszechmocny Stwórca, kochający Ojciec, jest w stanie nas uszczęśliwić. Każdy z nas powinien doświadczyć i wyznać, tak jak Hiob: "Wiem, że Zbawiciel mój żyje" (19, 25).

List do Galacjan

Okoliczności powstania Listu

Nie ulega wątpliwości, że autorem Listu do Galacjan jest apostoł Paweł. Nie jesteśmy jednak w stanie ustalić, kiedy apostoł napisał ten list. Nie jest bowiem pewne, czy adresatami listu byli chrześcijanie zamieszkujący teren całej prowincji rzymskiej zwanej Galacją, czy tylko mieszkańcy określonej jej części. Wielu uczonych uważa, że wspomnianymi w liście Galacjanami byli mieszkańcy Galacji właściwej, położonej w północnej części rzymskiej prowincji, i że Apostoł Paweł głosił tam Ewangelię w czasie swej drugiej i trzeciej podróży misyjnej. Ci historycy za datę powstania listu przyjmują rok 57 n.e.

Wielu uczonych uważa jednak, że List do Galacjan adresowany był do mieszkańców południowej części rzymskiej prowincji Galacji. Mieszkańcy południa przyjęli Ewangelię już w czasie pierwszej podróży św. Pawła. Powstały tam silne wspólnoty wierzących w Chrystusa w takich miastach, jak Antiochia, Ikonium, Listra, czy Derbe. I te wczesne wspólnoty chrześcijańskie są nam dobrze znane z relacji Dziejów Apostolskich. Paweł odwiedził je także podczas swojej drugiej podróży misyjnej.

Jeśli przyjmiemy tę koncepcję, jak się wydaje bardziej prawdopodobną, za datę powstania Listu do Galacjan możemy przyjąć już rok 49 n.e.

Jak wynika ze słów apostoła, które znajdujemy w 13 wierszu 4 rozdziału listu, jego pierwsze przybycie do Galacjan nie było zaplanowane, nastąpiło na skutek choroby Pawła. Głoszone przez apostoła Słowo Boże zostało jednak przyjęte przez Galacjan entuzjastycznie i zapowiadało szybki rozwój chrześcijaństwa na tamtym terenie.

Przesłanie Listu

Krótko po wizycie apostoła Pawła w Galacji do założonych przez niego wspólnot przybyli nowi głosiciele Ewangelii, domagając się od nawróconych zachowywania przepisów rytualnych i ceremonialnych Starego Testamentu, w szczególności zaś obrzezania. Nowinkarze ci, będący prawdopodobnie chrześcijanami żydowskiego pochodzenia, zwani „*judaizującymi*”, domagali się zachowania Prawa Starego Testamentu jako warunku nieodzownego do usprawiedliwienia i zbawienia. Wprowadzili oni wielki zamęt w umysłach Galacjan, którzy wskutek tego znaleźli się w rozterce. Byli bliscy porzucenia Ewangelii głoszonej przez Pawła i zwrócenia się ku innemu, rzekomo pełniejszemu poselstwu judaizujących.

Apostoł, nie mogąc od razu przybyć do Galacjan, napisał do nich list, w którym broni Ewangelii, „*czystej*” Ewangelii Jezusa Chrystusa. Ponieważ judaizujący swoje stanowisko uzasadniali także tym, że Paweł, nie należąc do grona dwunastu najbliższych uczniów Jezusa, nie ma prawa uważać siebie za Jego apostoła, wyjaśnia on jak został powołany na apostoła przez samego Chrystusa, i w jaki sposób została mu przekazana Ewangelia i misja niesienia jej wszystkim narodom.

Te dwa tematy: zagadnienia związane z apostołstwem Pawła i wyjaśnienie pochodzenia i treści głoszonej przez niego Ewangelii, stanowią główną zawartość Listu do Galacjan.

Część listu poświęconą wyjaśnieniu treści Ewangelii można podzielić na dwie kwestie: sprawę zbawienia i sprawę uświęcenia.

Jeśli chodzi o sprawę zbawienia, apostoł stawia zasadnicze pytanie: ***„W jaki sposób grzesznicy mogą stanąć przed obliczem Boga? Jak święty Bóg może przebaczyć grzesznym ludziom, pojednać ich z samym sobą i przywrócić im możliwość trwania w bliskiej więzi z Nim?”***

Apostoł udziela w swoim liście jasnej odpowiedzi. Zbawienie jest możliwe tylko dzięki odkupieńczej śmierci Jezusa Chrystu-

sa, którą poniósł On na krzyżu. List do Galacjan pełen jest prawdy o krzyżu Chrystusa.

Jeśli chodzi o sprawę uświęcenia, Paweł rysuje obraz wewnętrznego konfliktu chrześcijanina. Jest to konflikt pomiędzy starą naturą człowieka, nazwaną „*ciałem*”, a „*duchem*”, czyli ożywioną przez Chrystusa duchową cząstką jestestwa człowieka. Apostoł poucza, w jaki sposób odnosić w tym konflikcie zwycięstwo dzięki przewadze ducha nad ciałem.

I tu, jak przy rozpatrywaniu kwestii zbawienia, Paweł wskazuje na Chrystusa. Jezus nie tylko umarł na krzyżu, ale potem powstał z martwych, powrócił do nieba i posłał nam Ducha Świętego. To Duch Święty, Duch Chrystusowy, który zamieszkuje serce każdego wierzącego, daje nam siły do prowadzenia zwycięskiego życia chrześcijańskiego.

Struktura Listu

List do Galacjan możemy podzielić na kilka części tematycznych:

I. Wstęp **1, 1-10**

1. Krótkie pozdrowienie, podkreślenie apostołskieg autorytetu Pawła i zapowiedź obrony ewangelicznej nauki o zbawieniu **1,1-5**

2. Zapewnienie o prawdziwości Ewangelii i o fałszu nauki judaizujących **1, 6-10**

II. Dowody historyczne prawdziwości Ewangelii głoszonej przez Pawła **1, 11-2, 14**

1. Paweł apostołem powołanym przez Chrystusa **1, 11-24**

2. Jest tylko jedna Ewangelia **2, 1-10**

3. Ewangelia jest czymś nadrzędnym w stosunku do osobistych poglądów apostołów (Paweł i Piotr w Antiochii) **2, 11-14**

III. Część doktrynalna: <i>Usprawiedliwienie z wiary</i>	2,15-4, 31
1. <i>Konieczny warunek usprawiedliwienia - wiara</i>	2, 15-21
2. <i>Błąd Galacjan - przykład Abrahama</i>	3, 1-9
3. <i>Stosunek wiary do uczynków</i>	3, 10-14
4. <i>Porównanie postaci Abrahama, Mojżesza i Chrystusa</i>	3, 15-22
5. <i>Prawo jako wychowawca, Chrystus jako Wybawiciel</i>	3, 23-29
6. <i>Kiedyś niewolnicy, teraz synowie</i>	4, 1-11
7. <i>Przykład apostoła Pawła</i>	4, 12-20
8. <i>Alegoria Hagar i Sary, Ismaela i Izaaka</i>	4, 21-31
IV. Część praktyczna: <i>Uświęcenie</i>	5, 1-6, 10
1. <i>Fałszywa a prawdziwa religia</i>	5, 1-12
2. <i>Właściwa wolność chrześcijanina</i>	5, 13-15
3. <i>Napięcie między „ciałem” a „duchem”</i>	5, 16-25
4. <i>Właściwe relacje pomiędzy wierzącymi</i>	5, 26-6, 5
5. <i>Duchowy siew i żniwo</i>	6, 6-10
6. <i>Istota chrześcijaństwa</i>	6, 11-18

Listy od korespondentki spoza Polski

Dzięki za list, który sprawił mi dużo radości, a także za kartki i literaturę. Co do pytania: jak znalazłam się za granicą? To kiedyś w kościele popłakałam się przed mikrofonem, gdy mówiłam o mojej trudnej przeszłości, mojej emigracji. Jednak Pan Bóg ma to wszystko w swoich rękach i dziękuję Mu za życie i ratunek w trudnych sytuacjach. Dziękuję za przekazaną mi w liście pociechę w Duchu. Moja ojczyzna jest w niebie a mój Ojciec jest Królem całego wszechświata i mieszka też w moim sercu. Dziękuję za adres do zboru w moim mieście.

Księga Psalmów

Oryginalna, hebrajska nazwa Księgi Psalmów to, w wolnym tłumaczeniu, „*Księga Uwielbienia*”, „*Księga Chwały*”. Nazwa „*psalm*” pochodzi z greckiego określenia „*psalmos*” i jest odpowiednikiem hebrajskiego słowa „*mizemor*”. Oznacza poetycki utwór religijny wykonywany przy akompaniamencie instrumentów strunowych.

Możemy Księgę Psalmów nazwać inaczej „*Księgą hymnów pochwalnych*”, lub „*Księgą modlitwy i uwielbienia*”.

Autorzy

Księgę Psalmów nazywa się często „*Psalterzem Dawidowym*”, co nie oznacza, że Dawid jest autorem wszystkich psalmów. Dawid ułożył najprawdopodobniej 73 spośród 150 psalmów wchodzących w skład Psalterza. Pozostałe psalmy są dziełem wielu autorów, spośród których wymienić możemy Asafa, Salomona, Mojżesza, Hemana, Etana, Ezechiasza, czy synów Koracha.

Dawid, wielki król, poeta i muzyk izraelski odegrał jednak największą rolę w powstaniu Księgi Psalmów, stąd właśnie księgę tę zwie się popularnie „*Psalterzem Dawidowym*”.

Temat

Głównym przesłaniem Księgi Psalmów jest przyniesienie należnej czci i uwielbienia Bogu, potężnemu Stwórcy i Panu oraz jego Mesjaszowi, Zbawcy i Królowi, Jezusowi Chrystusowi. Wywyższenie Chrystusa - Króla i głoszenie chwały Jego Królestwa, to wielki temat Księgi Psalmów.

Kluczowe słowo

Kluczowym słowem Księgi Psalmów jest zwrot „*Alleluja*”, co znaczy „*Chwała Panu*”. Ten radosny okrzyk nabrał charakteru chrześcijańskiego sloganu, ale tak naprawdę ma głęboki sens i powinien zawsze budzić najwznioślejsze uczucia w sercu wierzącego człowieka.

„*Chwała Panu, Alleluja*” - te słowa powinny gościć nie tylko okazjonalnie na naszych ustach, ale, na stałe, w naszej duszy.

Kluczowy psalm

Kluczowym psalmem całego Psałterza jest ostatni, 150 psalm. W jego sześciu krótkich wierszach słowo "Alleluja" pojawia się 13 razy. Stanowi on zwieńczenie całej księgi i jest jak gdyby refrenem, który moglibyśmy odśpiewać za każdym razem, gdy medytujemy nad treścią Psałterza. Psalm 150 jest hymnem pochwalnym. Stanowi końcową doksologię całej Księgi; jest jednym wielkim okrzykiem uwielbienia i czci skierowanym ku Bogu.

Znaczenie psalmów

Księga Psalmów jest niezwykle wartościową i bardzo piękną częścią Pisma Świętego. Psalmi językiem poezji wyrażają wszelkie odcienie emocji, uczuć, wszelkie stany umysłu i serca człowieka. Dlatego są tak bliskie ludziom różnych epok i na przestrzeni wieków dla wielu stały się źródłem otuchy, pokrzepienia, uniesienia, radości, umocnienia w wierze i inspiracji do aktywnego, twórczego życia. Księga Psalmów jest najwspanialszym modlitewnikiem i śpiewnikiem Izraela i Kościoła; wprowadza pojedyncze serca i całe wspólnoty wierzących w świat modlitwy i wielbienia Pana.

Psalmi zawierają wielkie bogactwo treści teologicznych. Ukazują cały zbawczy plan Boga, od stworzenia świata aż do

czasów ostatecznych. Wielbią Chrystusa, Mesjasza z linii Dawida, Zbawiciela świata. Zapowiadają życie, działalność, śmierć i wywyższenie Jezusa Chrystusa. Obraz Chrystusa wyrysowany w psalmach jest wspaniałym uzupełnieniem relacji Nowego Testamentu. Dzięki psalmom mamy wgląd w życie modlitewne Jezusa, dowiadujemy się, co działo się w Jego sercu, gdy umierał na krzyżu, widzimy Go siedzącego po prawicy Ojca w niebie.

Chrystus jest centralną postacią Księgi Psalmów. Pamiętajmy, że po swoim zmartwychwstaniu Jezus powiedział apostołom: *„To są moje słowa, które wypowiedziałem do was, będąc jeszcze z wami, że się musi spełnić wszystko, co jest o mnie zapisane w Prawie Mojżesza i u proroków i w Psalmach”* (Łuk. 24, 44).

Szesnaście psalmów zwanych "mesjańskimi" zawiera treści bezpośrednio opisujące postać Chrystusa, pozostałe wskazują na Jezusa w sposób pośredni. Cała Księga Psalmów jest pełna Chrystusa, Mesjasza Izraelskiego, Zbawiciela i Pana świata.

Spśród 219 cytatów starotestamentowych zamieszczonych w Nowym Testamencie ponad połowa, bo 116 pochodzi z Księgi Psalmów. Psalmy tkwią w samym sercu Biblii. Psalm 119, który znajduje się dokładnie w środku Pisma Świętego jest wielkim hymnem pochwalnym, wielbiącym Słowo żywego Boga.

Kiedyś wszystkie psalmy śpiewano. Dzisiaj, niestety, nie znamy oryginalnych melodii psalmów, bez wątplenia równie pięknych, jak słowa. Może jednak kiedyś, w wieczności, usłyszymy Dawida, śpiewającego swe psalmy, i być może dołączymy do niego, radośnie chwając i wielbiąc Pana...

Struktura Księgi Psalmów

Księga Psalmów nie jest luźnym zbiorem pojedynczych pieśni. Posiada uporządkowaną strukturę. Dzieli się na pięć zasadniczych części. Na podstawie wieloletnich badań i studiów stwierdzono, że podział ten odpowiada analogicznemu podziałowi Pięcioksię-

gu Mojżesza. I tak na przykład pierwsza grupa psalmów koresponduje z treścią Księgi Rodzaju, czyli Pierwszej Księgi Mojżeszowej. Psalm pierwszy ukazuje nam człowieka doskonałego, podobnego do Adama w raju, psalm drugi opisuje bunt, rebelię człowieka, psalm trzeci mówi o wypędzeniu człowieka, a czwarty o konflikcie pomiędzy potomstwem kobiety i węża. W psalmie piątym ukazany jest człowiek otoczony przez wrogów. W następnych psalmach mowa jest o walce z siłami zła i o ostatecznym zwycięstwie, wyzwoleniu człowieka... Jednocześnie pełno jest w pierwszych psalmach Chrystusa. Psalm pierwszy ukazuje nie tylko pierwszego, ale i ostatniego Adama, Jezusa. Psalm drugi zapowiada nadejście Mesjasza - Króla. Psalm ukazuje prawdę, podobnie jak Księga Rodzaju, że Bóg od początku zaplanował zbawienie ludzkości w Jezusie Chrystusie.

A oto podział całej Księgi Psalmów

I. Sekcja Księgi Rodzaju (I Mojż.) Psalmy 1- 41

Dzieje człowieka - doskonałość, upadek i wybawienie

<i>1. Doskonały człowiek (pierwszy i ostatni Adam)</i>	Psalm 1
<i>2. Bunt człowieka, zapowiedź nadejścia Mesjasza-Króla</i>	Psalm 2
<i>3. Odrzucenie doskonałego człowieka</i>	Psalm 3
<i>4. Konflikt pomiędzy potomstwem kobiety i węża</i>	Psalm 4
<i>5. Walka: ukąszenie człowieka w piętę, zmiżdżenie głowy węża</i>	Psalmy 6-8
<i>6. Walka z wrogami dowodzonymi przez antychrysta, ostateczne wyzwolenie</i>	Psalmy 9-5
<i>7. Chrystus obecny pośród swego ludu, uświęcenie wierzących.</i>	Psalmy 6-8

- II. Sekcja Księgi Wyjścia (II Mojż.) Psalmy 42-72**
Dzieje Izraela - upadek i odkupienie. Przybytek, Świątynia, Dom Boży, Zgromadzenie - opiewane w niemal każdym psalmie.
1. *Upadek Izraela* Psalmy 42-49
2. *Odkupiciel Izraela* Psalmy 50-60
- III. Sekcja Księgi Kapłańskiej (III Mojż.) Psalmy 73-89**
Dzieje świątyni - ciemność i brzask świtania
- IV. Sekcja Księgi Liczb (IV Mojż.) Psalmy 90-106**
Dzieje Ziemi - zagrożenie i ochrona
- V. Sekcja Księgi Powtórzonego Prawa (V Mojż.) Psalmy 107-150**

Listy od korespondenta z Polski południowej

Uwielbienie dla Boga i Jego SłowaDziękuję Bogu za was, że pamiętacie o mnie i że modlicie się za mnie. Mam tak wiele powodów, by dziękować Bogu! Podjąłem decyzję, by wziąć udział w dwuletnim korespondencyjnym studium biblijnym. Co miesiąc będę otrzymywać pytania i modłę się, aby Pan pomógł mi podołać temu. Na pewno przyda się to w kontaktach z ludźmi, którzy będą mnie słuchali. Proszę, módlcie się ze mną o to. Uczestniczę także czynnie w kursie biblijnym. Proszę was o przesłanie książek chrześcijańskich (mogą być używane) lub nagrań filmów chrześcijańskich. Modłę się o to, abym zawsze był oddany Chrystusowi.

Programy nadawane w czasie zimowym 2019/2020 roku
przez „Impuls” TWR Polska:
w okresie: 21.10.2019 r. - 20.03.2020 r.

Fale średnie **1467 kHz**

21:45 - 22:15

Pn	„Wędrownka przez Biblię”
Wt	„Wędrownka przez Biblię”
Śr	„Wędrownka przez Biblię”
Cz	„Wędrownka przez Biblię”
Pt	„Wędrownka przez Biblię”
So	(-)
N	„Sedno” wg "In Touch" Charlesa Stanleya

Naszycy programów w szerszym wyborze mogą Państwo słuchać
w internecie - pod adresami:

<http://www.twr.osw.pl> oraz ***<http://ttb.twr.org>*** lub ***<http://www.twr360.org>***

Nasz e-mail: ***itwrrp@poczta.onet.pl*** oraz telefon: **(+48) 601 400 892.**

PAŹDZIERNIK	LISTOPAD
<i>I List do Koryntian</i> 21.10.2019 15:1-8 22.10.2019 15:9-44 23.10.2019 15:44-58 24.10.2019 16:1-24 <i>Księga Ezdrasza</i> 25.10.2019 1:1-11 28.10.2019 2:1-3:13 29.10.2019 4:1-6:5 30.10.2019 6:6-7:28 31.10.2019 8:1-9:4	<i>Księga Nehemiasza</i> 11.11.2019 5:14-7:4 12.11.2019 7:5-9:3 13.11.2019 9:4-11:8 14.11.2019 11:9-13:31 <i>II List do Koryntian</i> 15.11.2019 1:1-3 18.11.2019 1:4-20 19.11.2019 1:20-2:13 20.11.2019 2:14-3:14 21.11.2019 3:14-3:18 22.11.2019 4:1-6 25.11.2019 4:7-18 26.11.2019 5:1-13 27.11.2019 5:14-15 28.11.2019 5:16-19 29.11.2019 5:20-6:13
LISTOPAD	GRUDZIEŃ
<i>Księga Ezdrasza</i> 01.11.2019 9:5-10:44 <i>Księga Nehemiasza</i> 04.11.2019 1:1-2:6 05.11.2019 2:7-3:2 06.11.2019 3:3-15 07.11.2019 3:16-38 08.11.2019 4:1-5:13	<i>II List do Koryntian</i> 02.12.2019 6:14-7:1 03.12.2019 7:1-16 04.12.2019 8:1-15

GRUDZIEŃ	STYCZEŃ
<i>II List do Koryntian</i> 05.12.2019 8:16-9:6 06.12.2019 9:7-10:4 09.12.2019 10:5-11:5 10.12.2019 11:6-33 11.12.2019 12:1-10 12.12.2019 12:11-13:13	<i>Księga Hioba</i> 01.01.2020 5:7-6:30 02.01.2020 7:1-8:22 03.01.2020 9:1-10:22 06.01.2020 11:1-12:25 07.01.2020 13:1-14:22 08.01.2020 15:1-16:22 09.01.2020 17:1-19:4 10.01.2020 19:5-21:13 13.01.2020 21:14-22:30 14.01.2020 23:1-26:14 15.01.2020 27:1-28:28 16.01.2020 29:1-31:11 17.01.2020 31:12-32:22 20.01.2020 33:1-34:37 21.01.2020 35:1-37:24 22.01.2020 38:1-40:32 23.01.2020 41:1-42:17
<i>Księga Estery</i> 13.12.2019 1:1-12 16.12.2019 1:12-2:23 17.12.2019 3:1-15 18.12.2019 4:1-5:14 19.12.2019 6:1-14 20.12.2019 7:1-8:12 23.12.2019 8:13-9:4 24.12.2019 9:5-10:3	<i>List do Galacjan</i> 24.01.2020 1:1-2 27.01.2020 1:3-10 28.01.2020 1:11-24 29.01.2020 2:1-10 30.01.2020 2:11-17 31.01.2020 22:18-3:9
<i>Księga Hioba</i> 25.12.2019 1:1-5 26.12.2019 1:6-2:6 27.12.2019 2:7-13 30.12.2019 3:1-26 31.12.2019 4:1-5:7	

LUTY	MARZEC
<i>List do Galacjan</i> 03.02.2020 3:10-14 04.02.2020 3:15-20 05.02.2020 3:19-22 06.02.2020 3:23-28 07.02.2020 3:29-4:7 10.02.2020 4:8-16 11.02.2020 4:17-23 12.02.2020 4:24-31 13.02.2020 5:1-6 14.02.2020 5:7-15 17.02.2020 5:16-21 18.02.2020 5:22-26 19.02.2020 6:1-5 20.02.2020 6:6-10 21.02.2020 6:11-18 <i>Księga Psalmów</i> 24.02.2020 1 25.02.2020 2 26.02.2020 3-4	<i>Księga Psalmów</i> 27.02.2020 5-6 28.02.2020 7-8 MARZEC <i>Księga Psalmów</i> 02.03.2020 9-10 03.03.2019 11-13 04.03.2020 14-15 05.03.2020 16-17 06.03.2020 18-19 09.03.2020 20-21 10.03.2020 22 11.03.2020 23-24 12.03.2020 25-26 13.03.2020 27-28 16.03.2020 29-30 17.03.2020 31-32 18.03.2020 33-34 19.03.2020 35-37 20.03.2020 38-40
Nasz adres: „Impuls” TWR ul. Kłodnicka 2 PL-54-217 Wrocław Tel: 601 400 892 Fax: 71/351 39 73 e-mail: itwrp@gmx.net e-mail: itwrp@poczta.onet.pl Impuls Polska Redakcja broszury Marek Cieślak	